

Vägledning för kontrollmyndigheter m.fl. Bilaga Häst

Fastställd den 16 november 2021

Innehåll

Inledning.....	4
Häst 1. Alla hästar har hästpass och finns registrerade i den centrala hästdatabasen.....	5
Häst 3. Personalstyrkan är tillräcklig och den har lämpliga färdigheter och kunskap samt yrkesskicklighet	6
Häst 4. Daglig tillsyn sker av alla hästar	6
Häst 5. Kravet på extra tillsyn är uppfyllt.....	7
Häst 6. Daglig tillsyn sker av automatiska system och anordningar	7
Häst 7. Hovarna verkas vid behov	8
Häst 8. Hästarnas hull är godtagbart	8
Häst 9. Hästarna hålls tillfredställande rena	9
Häst 10. Förbudet mot utrustning som ger djuren en elektrisk stöt är uppfyllt.....	9
Häst 11. Hästarna kan se, höra, känna lukten av och ha fysisk kontakt med andra hästar	10
Häst 12. Sjuka och skadade djur ges nödvändig vård. Djur som behöver särskild vård kan tas om hand i särskilt utrymme.....	11
Häst 13. Det finns journaler för minst fem år tillbaka över djur som behandlas med karensbelagda läkemedel och antalet dödsfall i besättningen	11
Häst 14. Utrymmen för hästar är enligt gällande mått föreskrifter	12
Häst 15. Takhöjden där hästar hålls eller tillfälligt binds upp är 1,5 x mankhöjd	13
Häst 16. Kraven kring uppbindning av hästar är uppfyllda	14
Häst 17. Lösa föremål och ämnen som kan skada hästarna förvaras oåtkomliga för djuren	14
Häst 18. Kraven på att inredningens utformning avseende skaderisker etc. är uppfyllt.....	15
Häst 19. Golv och liggytor har en jämn och halksäker yta.....	16
Häst 20. Utrustning som används till en häst orsakar inte hästen lidande, skada eller sjukdom	17
Häst 21. Vid anläggningar där hästar hålls under den kalla årstiden kan alla hästar samtidigt beredas utrymme i stall.....	17
Häst 22. Kraven kring brandskydd och beredskap vid elavbrott är uppfyllda	17
Häst 23. Stallet har en luftkvalitet som inte påverkar hästars hälsa negativt.....	19
Häst 24. Mekaniskt ventilerade stallar har nödventilation.....	20
Häst 25. Belysning finns så att tillsyn av hästarna alltid kan ske utan svårighet	20
Häst 26. Kravet på ljusinsläpp är uppfyllt.....	21
Häst 27. Buller i stallet har godtagbar nivå och frekvens.....	21

Häst 28.Utfodrings- och vattensystem är utformade, dimensionerade och placerade så att hästarna har möjlighet att inta foder och vatten utan onödig risk för stress och skador	21
Häst 29. Hästarna ges foder av god kvalitet och med sådan sammansättning som tillgodoser hästens behov av sysselsättning och näring	22
Häst 30. Kraven på tillgång till vatten och vattnets kvalitet är uppfyllda	23
Häst 31. Stallutrymmen rengörs och utgödsas på ett sätt som ger en god hygien och god djurhälsa	24
Häst 32. Liggytor hålls rena och torra samt ger en god liggkomfort. Strö har god hygienisk kvalitet.	24
Häst 34. Kraven kring hästarnas rastning och utevistelse är uppfyllda	24
Häst 35. Kraven på betesmarker, rastgårdar, markytor, drivningsvägar och drivning, rörelsefrihet samt stängsel är uppfyllda.....	25
Häst 36. Krav för hållande av utegångsdjur är uppfyllda	26
Häst 37. Hormoner och andra ämnen används endast på tillåtet sätt	27
Häst 38. Operativa ingrepp utförs på ett djurskyddsmässigt acceptabelt sätt	27
Häst 39. Kraven på att avel och fölning inte innebär förlösningssvårigheter eller annat lidande följs	28
Häst 40. Kraven kring utrymmen för fölning är uppfyllda	29
Häst 41. Kraven kring avvänjning av föl är uppfyllda	29
Häst 42. Finns eller söks tillstånd enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen	30
Häst 43. Vid avlivning av häst görs detta av en person med tillräckliga kunskaper och på ett sätt som är i enlighet med regelverket	30
Häst 44. Kraven som gäller för injektioner är uppfyllda	30
Häst 45. Stämmer det att inga övriga brister upptäcktes vid kontrollen.....	31
Häst 46. Stallet är förprovat och godkänt vid slutbesiktning alternativt godkänt vid provning i efterhand.....	31
Häst 47. Hästarna hålls så att de utan svårighet kan upprätthålla sin värmebalans	32
Häst 48. Hästarna har tillgång till tillräckligt med dagsljus för att kunna upprätthålla en normal dygnsrytm och sina fysiologiska årstidsmässiga variationer	32
Häst 49. Hästarnas känselhår avlägsnas bara om det behövs för att undvika lidande för hästen.....	33
Häst 50. Hästarna skyddas från allvarliga insektsangrepp	33
Häst 51. Hästar hålls inte för uppstallning i spiltor som är byggda efter 1 mars 2019	33

Inledning

Denna vägledning är beslutad av Jordbruksverket och ger information om hur bestämmelserna som rör hästarnas välfärd bör kontrolleras. Dokumentet ger också vägledning i hur föreskrifterna bör tolkas och tillämpas i praktiken. En vägledning är dock inte juridiskt bindande och Jordbruksverket saknar möjlighet att besluta om bindande instruktioner för länsstyrelsens kontrollpersonal. Vägledningen beskriver lämpliga sätt att kontrollera att bestämmelserna följs. Det kan dock finnas andra kontrollåtgärder som också är lämpliga. Denna kontrollvägledningen rör hästarnas välfärd och är till följd av Statens jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:17) om hästhållning.

Vägledningens utformning

Vissa kontrollpunkter innehåller en mer fördjupad bakgrundsbeskrivning. Detta för att åstadkomma en mer samstämmig uppfattning om hur föreskrifterna är avsedda att tolkas och tillämpas.

Hänvisningar till författningstext anges inte i denna vägledning, utan dessa finns i stället i checklistan för djurskyddskontroll av häst vid respektive kontrollpunkt. Checklistan finns i DSK (Djurskyddskontrollregistret) och laddas över till Mobila DSK/Falken alternativt hämtas på Jordbruksverkets hemsida.

Kontrollpunkterna i denna vägledning är till skillnad från kontrollpunkterna i checklistan lagda i nummerordning. Detta för att göra det lättare att hitta i vägledningen. För kontrollpunkter markerade ”I kontrollpunkten ingår tvärvillkor” ska du läsa mer i aktuell Kontrollinstruktion för tvärvillkorskontroller (se Jordbruksverkets hemsida). I denna vägledning finns vid sådana kontrollpunkter en kort information om vad som är, eller i förekommande fall inte är, tvärvillkor i kontrollpunkten samt en hänvisning till de aktuella kraven i EU-direktivet. I denna hänvisning används följande förkortningar:

- **AD** (animaliedirektivet) = *Rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur*

Häst 1. Alla hästar har hästpass och finns registrerade i den centrala hästdatabasen

Kontrollen bör omfatta:

- Att alla hästar har hästpass (identitetshandling) och finns registrerade i den centrala hästdatabasen.
- Att alla hästar som normalt sett hålls på anläggningen är registrerade på anläggningen.

Vägledning

En grundkontroll kan göras. En sådan kontroll innebär att kontrollera att hästpasset finns och att detta hör ihop med hästen. Djurhållaren ska kunna visa upp hästpasset för kontrollanten utan dröjsmål. Alla hästar ska kunna identifieras med ett hästpass om de inte omfattas av något av underlagen nedan.

De hästar som inte behöver ha hästpass är:

- hästar som är under 12 månader (ansökan om hästpass har gjorts inom 6 månader eller innan årsskiftet närmast hästens födelse, beroende på vilket som inträffar sist),
- hästar som har hästpasset inskickat för uppdatering av uppgifter,
- hästar som förts in från tredjeland och som ännu inte genomgått tullförfarande för att omsättas inom EU eller gjort detta för mindre än 30 dagar sedan. Dessa hästar ska ha annan typ av identitetshandling från tredjeland och
- hästar som förts in från tredjeland och hästhållaren har ansökt om hästpass efter ankomst till EU, men ännu inte har fått det utfärdat.

Man kan även göra en utökad kontroll av hästpass enligt kontrollvägledningen för kontroll av hästpass (se Jordbruksverkets hemsida). Detta kan göras på samtliga hästar eller endast några enstaka.

För hästar som har hästpass som är utfärdat i ett annat land än Sverige eller hästar som fått hästpass i en förening som inte längre är aktiv så kan det vara aktuellt att kontrollera om hästen finns registrerad i centrala hästdatabasen. Databasen finns publik på Jordbruksverkets hemsida eller genom att man loggar in i Jordbruksverkets system (vilket ger tillgång till fler uppgifter). Genom att logga in i systemet går det bland annat att se på vilken anläggning en häst är registrerad eller vilka hästar som är registrerade på en viss anläggning. De hästar som ska vara registrerade på en anläggning är de som ”normalt sett” hålls på anläggningen. Detta har definierats som 30 dagar eller mer. Detta innebär att alla hästar som hållits på anläggningen i 30 dagar eller mer ska vara registrerade på den anläggningen.

Det finns dock några undantag:

- Hingst under betäckningssäsong,

- Häst för träning och tävling (maximalt 90 dagar) och
- Ston för betäckning/avel (maximalt 90 dagar).

Om djurhållaren inte kan visa upp alla hästpass som ska finnas enligt gällande bestämmelser, eller andra brister upptäcks, så ska nej anges i checklistan.

Häst 3. Personalstyrkan är tillräcklig och den har lämpliga färdigheter och kunskap samt yrkesskicklighet

Kontrollen bör omfatta:

- Att djurhållaren eller övrig personal som ansvarar för skötseln av djuren har tillräckligt med relevant kompetens, t.ex. utbildning och/eller erfarenhet för att tillgodose djurets behov.
- Att personalstyrkan är tillräcklig i förhållande till djurhållningens omfattning.

Vägledning

Om brister har noterats vid kontrollen ska denna kontrollpunkt kontrolleras. Bedömning ska göras om huruvida de noterade bristerna kan antas bero på att personalstyrkan är otillräcklig och/eller att de som ansvarar för skötseln av djuren har uppenbarligen otillräckliga kunskaper.

Ett nej på denna kontrollpunkt bör endast bli aktuellt om det dessutom finns ett flertal överträdelser av större vikt.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Personalstyrkans storlek, kunskap och yrkesskicklighet är tvärvillkor. (AD, bilaga, punkt 1)

Häst 4. Daglig tillsyn sker av alla hästar

Kontrollen bör omfatta:

Kontrollera att djurhållaren eller ansvarig personal/person utför tillsyn av alla hästar dagligen.

Vägledning

Hästar ska ha tillsyn minst en gång dagligen. Vad finns det för rutiner kring tillsynen? Finns det rimliga möjligheter att utföra tillsynen så som den beskrivs utifrån djurhållningsformen och dess omfattning? Utförs tillsynen på sådant sätt att brister och missförhållanden snabbt upptäcks och kan åtgärdas?

I en godtagbar tillsyn ska t.ex. ingå att man upptäcker om det finns hästar som är halta, har svårt att resa sig upp, är ovilliga att röra sig samt om det finns sårskador, skav eller dylikt. Kontrollera om sådana brister finns på hästarna och om så är fallet, för en dialog med djurhållaren kring om detta är något som redan har uppmärksamats och vad det kan bero på samt i fall det har vidtagits några åtgärder.

Handlingsplikt

Djurhållarens tillsynsansvar omfattar en handlingsplikt, dvs att tillsynen är inte acceptabel om en djurhållare har observerat ett problem men inte åtgärdat det.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Daglig-, och i vissa fall mer frekvent tillsyn är tvärvillkor. (AD, bilaga, punkt 2)

Häst 5. Kravet på extra tillsyn är uppfyllt

Kontrollen bör omfatta:

- Att en häst som har behov av extra tillsyn får detta i tillräcklig omfattning och med tillräcklig frekvens.
- Extra tillsyn sker även när t.ex. yttre omständigheter/förändringar som kan påverka skaderisk etc. för hästarna ändras, t.ex. när man släpper ihop hästar som inte känner varandra, man släpper hästar på nya betesmarker eller dylikt.

Vägledning

En del hästar har behov av extra tillsyn. Det kan exempelvis vara ston vid tiden för fölningen, nyfödda, sjuka eller skadade hästar eller hästar med avvikande beteenden. Den extra tillsynen ska ske så ofta att problem som djurägaren rimligen har möjlighet att förhindra inte uppstår eller för att minska risken att det ska gå onödigt lång tid mellan att en häst skadar sig eller blir sjuk tills dess att den kan få vård.

Finns det speciella rutiner och/eller plats för hållande av hästar som bedöms ha behov av extra tillsyn? Hur övervakas fölningar?

Häst 6. Daglig tillsyn sker av automatiska system och anordningar

Kontrollen bör omfatta:

- Kontrollera om automatiska system kontrolleras dagligen. Det kan vara vattenkoppar, ventilation och utfodringsautomater m.m.

Vägledning

Finns det rutiner för utförandet av den dagliga kontrollen och hur ser dessa i så fall ut? Hur ofta kontrolleras att vattenautomater, utfodringsutrustning etc. fungerar? Låt djurhållaren förevisa funktionen av ett antal vattenkoppar, foderstation eller dylikt, alternativt testa själv dessa funktioner.

Flera vattenkoppar samtidigt (tryck och fördelning tillräckligt?)

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Daglig tillsyn av automatiska system och anordningar som inverkar på djurskydd och djurhälsa är tvärvillkor. (AD, bilaga, punkt 13)

Häst 7. Hovarna verkas vid behov

Kontrollen bör omfatta:

- Kontrollera att hästarnas hovar verkas skötas.
- Kontrollera om hästarnas hovar verkas tillräckligt ofta och att hovbeslag används vid behov.

Vägledning

Vid kontroll kan exempelvis följande frågor ställas:

Vad finns det för rutiner kring hovvård/verkning och i förekommande fall skoning?

Hästarnas hovar ska inte vara eller tillåtas bli förväxta eller ha skador utöver vad som kan anses som normalt slitage.

Hästarna ska inte vara ömfotade vid normal förflyttning, exempelvis till och ifrån hagen, om så är fallet, förses de då med hovbeslag? Detta gäller även om hästen tränas; exempelvis rids eller körs.

Hästar som har hovbeslag i form av mer permanent sko, skos vanligtvis normalt om ca var 6- 8 vecka.

Häst 8. Hästarnas hull är godtagbart

Kontrollen bör omfatta:

- Att hästens hull är hälsosamt.

Vägledning

Det är viktigt att tänka på att hästar både kan vara för magra och för tjocka. Om något djur tydligt avviker från normalhull – fråga djurhållaren om detta – finns mer bakgrundsinformation etc. som kan anses vara godtagbart?

Det finns flera olika hullbedömningsskalor för att bedöma hullet på hästar. Dessa skalor beskriver hästens grad av fettansättning och i viss mån även muskelmassa. Det är viktigt att tänka på att viss fettansättning kan vara en fördel för avelsston medan fettansättning hos andra hästar förändrar ämnesomsättningen och verkar vara riskfaktor för att utveckla fång.

Rasen på hästen kan också ha viss betydelse för hullbedömningen. Hästar som är avlade för hög muskelansättning (exempelvis ardenner) har i allmänhet mer fett och muskler än exempelvis en fullblodshäst.

Häst 9. Hästarna hålls tillfredställande rena

Kontrollen bör omfatta:

- Hästarna är tillfredställande rena.

Vägledning

Hästen ska hållas så pass ren att den t.ex. inte riskerar att få hudproblem eller andra obehag som en följd av att den är smutsig. Att rulla sig i sand och lera är en form av pälsvård som många hästar gärna ägnar sig åt. Lera i hårremmen kan därför accepteras under förutsättning att huden är oskadd och att yttemperaturen inte kräver en väl isolerande hårrem.

Häst 10. Förbudet mot utrustning som ger djuren en elektrisk stöt är uppfyllt

Kontrollen bör omfatta:

- Ingen utrustning som ger elektriska stötar används.

Vägledning

Elektriskt stängsel utomhus är tillåtet – I övrigt är ingen annan användning tillåten (om inte Jordbruksverket har meddelat undantag i föreskrift).

Det är bra att känna till att det är vanligt förekommande att skrittmaskiner har funktionen som innebär att el kan anslutas i grindarna som föser hästarna. Skrittmaskinerna köps ofta utomlands där denna funktion är laglig och därför finns denna funktion. Det är dock inte tillåtet att använda denna funktion i Sverige.

Häst 11. Hästarna kan se, höra, känna lukten av och ha fysisk kontakt med andra hästar

Kontrollen bör omfatta:

- Om hästarna normalt sett har daglig fysisk kontakt med andra hästar – fyll i ”Ja” checklistan.
- Om en häst inte har fysisk kontakt med andra hästar, kontrollera då att undantaget är uppfyllt, kontrollera att skälen till detta är godtagbara samt kontrollera att de kan se, höra och känna lukten av andra hästar. Om så är fallet – fyll i ”Ja” i checklistan.
- Om en häst inte har kontakt med andra hästar kan också detta vara tillåtet under förutsättning att hästen hölls så före den 1 mars 2019 – fyll i ”ej aktuellt” i checklistan.

Vägledning

Hästar ska hållas så att de normalt sett dagligen kan se, höra, känna lukten av och ha fysisk kontakt med andra hästar. Hästarna behöver inte ha fysisk kontakt med andra hästar hela dygnet. Det räcker att de har kontakt antingen i boxen eller i hagen.

Bedömning av ”normalt sett” ha fysisk kontakt med andra hästar måste göras. Exempelvis kan det vara okej att hästen är ensam under tiden djurhållaren letar en ny häst. Dock kan det vara bra att kontrollera så inte detta tar alldeles för lång tid. Hur lång tid som är godtagbart är även beroende av hur hästen som är ensam mår, uppvisar den akut stress, stereotypiska beteenden, apati eller likande så kan man göra bedömningen att den inte kan vara ensam alls. Ett annat exempel kan vara om en häst på en anläggning tillfälligt hålls i karantän eller att en häst står i sjukhage och att de har hela mellanväggar i stallet. Detta kan vara godtagbart eftersom de trots allt normalt sett hålls så de kan ha fysisk kontakt med andra hästar. Men kontrollera var det är tänkt att de ska gå efter karantänen eller efter att de är friska igen.

Undantaget från detta krav gäller hästar som riskerar att skada sig själva eller andra hästar och att denna skaderisk inte kan undanröjas genom galler eller liknande mellan boxar. Dessa hästar ska dock kunna se, höra och känna lukten av andra hästar. Undantaget ska kunna motiveras av djurhållaren.

”Ej aktuellt” bör anges i checklistan i detta fall- Hästar som varit ensamma eller har haft kontakt med andra djur än hästdjur, före den 1 mars 2019 får fortsatt vara det, under förutsättning att de inte visar några tecken på att må dåligt av det och förutsättningarna inte ändrats. Om hästarna bedöms må ”uppenbart dåligt” ska

detta motiveras till exempel genom att visa på stereotypa beteenden, apati eller liknande. Kontrollera hur länge de har haft hästen enligt undantaget (är det rimligt att de haft hästen så pass länge?).

Om hästen hålls ensam – utan fysisk kontakt, men hästen kan se, höra, känna lukten av annan/andra hästar - och detta bedöms godtagbart så ska alternativet ”ej aktuellt” anges i checklistan.

Häst 12. Sjuka och skadade djur ges nödvändig vård. Djur som behöver särskild vård kan tas om hand i särskilt utrymme

Kontrollen bör omfatta:

- Om det finns godtagbara rutiner för att ta om hand sjuka och skadade djur.
- Om hästarna normalt sett hålls i spilta eller gruppbox/ligghall – ska det finnas sjukboxar, eller att sådana kan ställas i ordning snabbt.

Vägledning

Finns sjukboxar knutna till fastigheten där hästarna hålls? Om sjukboxar inte finns; finns det en plan och lämpligt material färdigt för att kunna ställa iordning sjukboxar inom rimlig tid? Samma krav på miljö, inredning etc. gäller för sjuk box som för permanent hållande av häst.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Sjuka och skadade djur ges nödvändig vård. Djur som behöver särskild vård kan tas om hand i särskilt utrymme. (AD, bilaga, punkt 4)

Häst 13. Det finns journaler för minst fem år tillbaka över djur som behandlas med karensbelagda läkemedel och antalet dödsfall i besättningen

Kontrollpunkten gäller enbart i fall det finns livsmedelsproducerande djur på anläggningen. Alltså att inte alla hästar är urtagna ur livsmedelskedjan (detta framgår av hästarnas hästpass).

Kontrollen bör omfatta:

- Att det finns minst fem års sparad korrekt dokumentation över veterinärmedicinska behandlingar, läkemedelsanvändning och antal djur som hittats döda i djurbesättningen.

Vägledning

Främsta syftena med kravet på läkemedelsjournal är livsmedelssäkerhet och djurskydd. Om det påvisas rests substanser av läkemedel eller felbehandlade djur ska man kunna gå tillbaka och via journalen kontrollera hur och vilket medel som har tillförts enskilda djur eller grupper. Journalen behöver innehålla uppgifter om:

1. datum för behandlingen,
2. klockslag för behandlingen om karenstiden är kortare än 24 timmar,
3. djurets identitet,
4. diagnos eller orsak till behandling,
5. läkemedlets namn och dosering,
6. behandlingstidens längd,
7. karenstid,
8. namn på förskrivande veterinär, samt
9. namn på den som utfört behandlingen.

Det finns inget lagkrav på att använda en viss sorts blankett eller journal för denna dokumentation. Den kan därför bestå av den journal som veterinären lämnat vid besöket eller djurhållarens egen dokumentation, förutsatt att den innehåller de begärda uppgifterna. Det är viktigt att eventuellt uppföljande läkemedelsbehandling som djurhållaren gör och behandlingar som inte veterinären utför t.ex. avmaskningar också dokumenteras enligt punkterna ovan. Oavsett hur uppgifterna dokumenteras så är det viktigt att uppgifterna är läsliga och sparas på gården i minst fem år. Det är lämpligt att dokumentationen sparas i kronologisk ordning. Antalet djur som dör i besättningen samt anledningen till dödsfallen ska dokumenteras

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Dokumentation och förvaring av dokumentationen i minst 3 år är tvärvillkor. (AD, bilaga, punkt 5-6)

Häst 14. Utrymmen för hästar är enligt gällande mått föreskrifter

Kontrollen bör omfatta:

- Att utrymmena är minst i enlighet med måttbestämmelserna och att boxens eller spiltans utformning inte hindrar hästen från att vända sig, lägga sig ner, ligga ner och resa sig naturligt.

Vägledning

Börja med att kontrollera storleken på boxar, spiltor, ligghallar etc. och se därefter i fall det är relevant att kontrollera storlek på hästar eller antal hästar av viss storlek.

Utformningen – spetsiga vinklar, felaktig/olämplig placering av krubbor eller liknande kan göra att utrymmena inte uppfyller kraven trots att ytan är tillräckligt stor, eftersom det kan hindra hästen att kunna använda hela ytan.

Om en box inte är kvadratisk eller rektangulär, exempelvis genom att ett hörn ”kapats” så att boxen är femsidig, är det tillåtet att den kortaste sidan underskrider det angivna måttet. En kvadrat med samma mått som anges som kortaste sida ska då kunna placeras i boxen. Kravet på minsta area påverkas inte och inte heller kravet på att utformningen ska vara så att hästen kan vända sig, lägga sig och resa sig naturligt.

Det är den torra ytan som ska räknas som tillgänglig yta i en ligghall. Kontrollera om utfodring sker i ligghallen vilket påverkar hur stor den behöver vara. Sker utfodring inte i ligghallen får den tillgängliga torra liggytan minskas till 80 % av arean i gruppbox. Om hästarna utfodras lösgående inne i ligghallen ska den torra tillgängliga liggytan motsvara utrymmeskravet för gruppbox.

Det är storleken på de hästar som hålls vid kontrolltillfället som är avgörande för hur stora utrymmena minst ska vara.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Måttavvikelser kan i vissa fall vara tvärvillkor (AD, bilaga, punkt 7)

Häst 15. Takhöjden där hästar hålls eller tillfälligt binds upp är 1,5 x mankhöjd

Kontrollen bör omfatta:

Mät takhöjden från den nivå där hästen står (t.ex. packad ströbädd) till takkonstruktionens eller annan byggnadsdetaljs lägsta nivå. Takhöjden ska vara minst 1,5 x hästens mankhöjd.

Att takhöjden inte är så låg att skötsel och tillsyn av hästar och stall försvåras (vilket t.ex. kan blir aktuellt när det rör sig om mindre ponnyer).

Vägledning

Börja med att kontrollera takhöjden i det aktuella stallet och bedöm därefter om det är relevant att kontrollera storleken på hästarna.

När små hästar hålls kan den begränsande faktorn vara att hästarna och stallet ska kunna skötas. Det innebär i dessa fall att takhöjden inte får vara lägre än att en normallång vuxen person kan hantera hästar i stallet. Det är inte bara djurhållaren som ska kunna sköta hästarna utan även veterinär, hovslagare och eventuell räddningspersonal.

Häst 16. Kraven kring uppbindning av hästar är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- Att utrustning som används för att binda upp hästar inte orsakar hästen lidande, skador eller sjukdom.
- Att löpande grimskafthals används för uppbindning i spiltor för uppställning.
- Att hästar som hålls i spiltor för uppställning kan ligga på sidan med huvudet vilande på golvet.
- Att hästar som binds på annan plats än i spiltor hålls under kontinuerlig uppsikt.
- Att underlaget där hästar finns är jämnt och halkfritt.
- Att hobbling inte används.

Vägledning

Med kontinuerlig uppsikt menas att man kan agera direkt i fall att det skulle krävas.

Med hobbling avses att begränsa hästens rörelsefrihet genom att binda ihop hästens ben, eller att på bete eller motsvarande

1. binda ihop flera hästar med varandra,
2. fästa en tyngd eller annat hindrande föremål, som inte kan betraktas som uppbindning, vid hästen, eller
3. binda ihop andra delar av hästen för att minska dess möjlighet att förflytta sig.

Häst 17. Lösa föremål och ämnen som kan skada hästarna förvaras oåtkomliga för djuren

Kontrollen bör omfatta:

- Att inga lösa föremål som hästarna kan skada sig på finns i utrymmen där hästarna kan förväntas befinna sig.

- Att inga ämnen som kan skada hästarna vid kontakt eller förtäring finns i de utrymmen hästarna kan förväntas befinna sig.

Vägledning

Grepar, skottkärror, hinkar, knivar, hö påsar m.m. är exempel på lösa föremål som ska förvaras så hästarna inte kan skada sig på dem.

Mediciner, kemikalier, kraftfoder m.m. ska förvaras så att hästarna inte kan komma åt det, även om de kommer lösa ur boxen.

Häst 18. Kraven på att inredningens utformning avseende skaderisker etc. är uppfyllt

Kontrollen bör omfatta:

- Inredning och material i boxar, ligghallar och spiltor ska inte i sin ursprungliga form vara en skaderisk för djuren.
- Åverkan av hästsparkar på inredningen ska inte öka skaderisken.
- Förflyttning av hästar ska kunna ske under förhållanden som inte innebär onödig stress och skaderisk för hästen.
- Passager, dörrar, gångar och vägar ska vara fria från föremål som hästar kan skada sig på och medge att hästarna kan förflyttas på ett säkert sätt.
- Utformning och placering av anordningar för foder och vatten är utformade och placerade så att det inte innebär onödig risk för stress eller skador (för hästen).

Vägledning

Kontrollera att inredning, utrustning och material i djurutrymmena är utformade och placerade på ett säkert sätt så att de inte utgör en skaderisk för hästarna. Galler ska exempelvis vara utformade så det inte medför en risk att hästarna fastnar i det. Täckeshängare, krokar, glas, fönster, plaster och plåt m.m. ska förvaras, placeras och utformas så det inte medför en skaderisk för hästarna. Detta gäller även i passager eller andra utrymmen där hästarna förflyttas eller hålls tillfälligt.

Kontrollera eventuella foderautomater så att det inte finns vassa kanter eller att de är olämpligt placerade, så att hästar inte riskerar att skada sig på dem. Elsladdar, armaturer eller annan elektrisk utrustning ska antingen vara lämpligt placerade och utformade eller skyddade så det inte medför en skaderisk för hästarna. (Även viktigt från brandskyddssynpunkt, se Häst22.)

Vid kontrollen bör en bedömning göras om vad som händer med ovanstående inredning, utrustning och material om de utsätts för hästsparkar eller annan

påverkan från hästarna. Riskerar det att gå sönder eller deformeras och därmed förändras så att de kan orsaka en skaderisk för hästen?

Passager, dörrar, gångar och vägar ska vara fria från föremål som hästar kan skada sig på och medge att hästarna kan förflyttas på ett säkert sätt. Det är viktigt att ta reda på hur förflyttningarna går till i praktiken. Finns det rutiner för hur det sker på ett lugnt och säkert sätt så att inte oönskade störningar mellan hästarna uppstår under förflyttningar, exempelvis när en häst förflyttas i en stallgång mellan två boxrader? Placeras hästarna i olika boxar beroende på hur väl de känner varandra eller hur deras beteende är mot varandra?

Dörrar och gångar ska vara utformade så att passager kan ske på ett lugnt och säkert sätt. Det finns inga fastställda mått för dörrar och gångar i föreskriften eftersom flera olika mått kan vara godtagbara. Vilka mått som kan anses vara godtagbara kan bero på vilka typer av hästar som hålls i det aktuella stallet.

Utformning och placering av anordningar för foder och vatten ska vara utformade och placerade så att det inte innebär onödig risk för stress eller skador för hästen. Det är viktigt att placera foder och vatten så att hästarna inte blir trängda och därmed stressade i onödan vid foder eller vattenintag. Fråga djurhållaren hur de har tänkt och om det fungerar med de aktuella hästarna. Det förekommer stor variation mellan olika individer av hästar och utformningen och placeringen av foder och vatten kan passa olika bra till olika individer. Viktigt att känna till är att det är vanligt att olika typer av hö nät används. Används detta är det viktigt att kontrollera så att det inte medför en skaderisk att hästarna kan fastna i dem (exempelvis med hovar/skor, grimmor etc.) och att hästarna äter lugnt ur dem. Det är viktigt att hästarna erbjuds en så naturlig ät- och drickställning som möjligt. Men det kan vara andra faktorer som påverkar valet av utformning och placering av anordningar för foder och vatten.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Material får inte vara skadliga för djuren och det får inte finnas skaderisker i utrymmen och inredning där djuren förvaras. (AD, bilaga, punkt 8 & 9)

Häst 19. Golv och liggytor har en jämn och halksäker yta

Kontrollen bör omfatta:

- Att golv och liggytor har en jämn och halksäker yta.

Vägledning

Hästarna ska kunna stå, ligga och förflytta sig på ett jämnt underlag med en struktur som minskar risken att hästarna kan halka på underlaget.

Häst 20. Utrustning som används till en häst orsakar inte hästen lidande, skada eller sjukdom

Kontrollen bör omfatta:

- Att hästen inte har skav, sår eller annat som kan tyda på att hästens utrustning är felanpassad eller har använts på ett felaktigt sätt.

Vägledning

Utrustning innefattar all utrustning som används till hästen, t.ex. sadel, träns, bett, sele, täcken, halsrem, gramma, benskydd, lindor m.m.

Om det förekommer skav, sår, svullnader eller dylikt, fråga djurhållaren om det är något som denne uppmärksammat och i så fall vilka åtgärder som har vidtagits.

Häst 21. Vid anläggningar där hästar hålls under den kalla årstiden kan alla hästar samtidigt beredas utrymme i stall

Kontrollen bör omfatta:

- Att antalet hästplatser på anläggningen minst motsvarar antalet hästar.

Vägledning

Även ligghall räknas som stall. Om flera ligghallar finns i samma hage, där utrymmet för antalet hästar är fördelat på två eller flera ligghallar, är det viktigt att kontrollera att hästarna kan fungera som flock på godtagbart sätt. Dvs. om ligghallarna är i varsin ände av hagen kan alla hästar inte söka skydd samtidigt och samtidigt hålla ihop flocken. Om ligghallarna däremot är placerade t.ex. i vinkel eller mitt emot varandra, så kan detta vara godtagbart. Det är även viktigt att beakta eventuella skaderisker och risk för stress vid användning av två eller flera mindre ligghallar eller öppna uteboxar.

Häst 22. Kraven kring brandskydd och beredskap vid elavbrott är uppfyllda

Förutsättningar finns för att kunna rädda djuren vid brand och godtagbart brandskydd.

Kontrollen bör omfatta:

- Byggnadstekniska och andra brandskyddsförebyggande åtgärder.
- Risker med möjliga brandstiftare, t.ex. motorer, elapparater, bristfälliga elinstallationer m.m., i djurutrymmet eller i angränsande utrymmen.
- Risker med lagring av strö, foder eller annat brännbart material i djurutrymmet eller i angränsande utrymmen.
- Omfattning och placering av brandsläckningsutrustning.
- Hur stallet utryms i händelse av brand.
  - Går det att på ett snabbt och smidigt sätt utrymma stallet genom att driva eller leda hästarna via de tänkta utrymningsvägarna?
  - Hålls utrymningsvägar fria?
  - Är utgångarna fria och inte blockerade, exempelvis av snö vintertid?
  - Kan dörrar öppnas utifrån av brandpersonal?
  - Finns uppsamlingsplats för evakuerade hästar?

Vägledning

Från och med den 1 mars 2019 gäller att brand ska förebyggas i häststallar och att det ska finnas godtagbara förutsättningar att rädda hästarna i händelse av brand. Observera att dessa krav gäller i samtliga häststallar jämfört mot tidigare då kraven endast gällde vid ny-, till- eller ombyggnad.

Om stallet har förprovats bör man kontrollera om stallet utförande och användning stämmer överens med förprovningshandlingarna eller om några förändringar av betydelse för brandskyddet har skett därefter.

I *Lantbrukets brandskyddskommittés rekommendationer* finns anvisningar om hur häststallar bör utformas och utrustas från brandskyddssynpunkt. Dessa rekommendationer är kopplade till L101 genom att de utgör allmänna råd till 3 kap. 11 § vid större om- och tillbyggnad av häststallar. För övriga häststallar finns inga allmänna råd om brandskydd i L101. Vid kontroll av sådana stallar kan dock rekommendationerna användas för att ge vägledning om lämpliga utföranden och lösningar.

Godtagbar plan finns för upprätthållande av djurskydd vid elavbrott

Kontrollen bör omfatta:

- Att djurhållaren har upprättat en plan för skötsel av hästarna vid ett strömavbrott.
- Att planen kan fungera under längre och kortare tidsperiod.
- Att förutsättningar finns för att upprätthålla ett acceptabelt djurskydd avseende ventilation, vattenförsörjning (utfodring och frostskydd), utgödning och belysning.

- Om eget reservelverk finns eller finns lätt tillgängligt på annat sätt.

Vägledning

Det finns inget uttryckligt krav i djurskyddsbestämmelserna om att reservelverk måste finnas. I vissa fall kan det dock vara en nödvändig resurs för att säkerställa djurskyddet vid elavbrott.

Häst 23. Stallet har en luftkvalitet som inte påverkar hästars hälsa negativt

Kontrollen bör omfatta:

- Att det finns tilluftsdon/-öppningar jämnt fördelade i stallet så att alla hästar har tillgång till frisk luft och att det finns ordentlig frånluft.
- Att ventilationsdon (både tilluft och frånluft) är öppna och fungerande.
- Att ventilationsutrustningen fungerar som den ska (hel, injusterad och ”ren”).
- Att ventilationen används som den ska.
- Om det finns tecken på att hästarna har luftvägsproblem, hostande hästar.
- Om det finns synliga fuktfläckar eller mögelpåväxt.

Vägledning

Tillräcklig ventilation kan åstadkommas på flera olika sätt (det vanligaste i häststallar är undertrycksventilation med hjälp av en frånluftsfläkt alternativt självdrag, men även andra varianter kan förekomma). Luften kan drivas med hjälp av fläktar eller genom att ett undertryck skapas med hjälp av självdrag (frånluftstrumma, öppen nock, m.m.). Det är viktigt att kontrollera att det dels finns något som driver luften och får den att cirkulera och dels att samtliga hästplatser har tillgång till frisk tilluft. Tilluften ska som regel tas direkt utifrån. Frånluft kan, beroende på hur stallet är utformat, räcka att ha på ett ställe. Glespanel eller motsvarande på övre delen av väggarna är ett annat, möjligt alternativ. Viktigt är i sådana fall dock att luften verkligen kan cirkulera, dvs. att det inte står andra byggnader precis utanför som hindrar vinden.

Ventilationen ska bidra till att gränsvärdena vad gäller luftkvalitet uppnås samt att samtliga hästar har tillgång till frisk tilluft.

Med ”vinter” avses meteorologisk vinter. Att stänga igen ventilationen på vintern för att behålla värmen är inte godtagbart. Tillskottsvärme är i sådana fall ett bättre alternativ.

Hosta kan vara ett tecken på att ventilationen är otillräcklig, men kan även bero på t.ex. virus

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på luftkvalitén. (AD, bilaga, punkt 10)

Häst 24. Mekaniskt ventilerade stallar har nödventilation

- Finns det nödventilation eller motsvarande om den mekaniska ventilationen slutar att fungera.

Vägledning

Finns det t.ex. möjlighet att öppna fönster och dörrar så att luftombytet i stallet blir godtagbart under en begränsad tidsperiod.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på nödventilation. (AD, bilaga, punkt 13)

Häst 25. Belysning finns så att tillsyn av hästarna alltid kan ske utan svårighet

Kontrollen bör omfatta:

- Att det finns fast monterad belysning i stallavdelningen. Observera att belysningen i ligghallar inte måste vara fast monterad under förutsättning att tillräcklig belysning som möjliggör tillsyn är ordnad på annat sätt.
- Att belysningen är sådan att varje djur i respektive utrymme i stallavdelningen går att inspektera oavsett tidpunkt på dygnet.

Vägledning

Där hästen förvaras eller på den plats i stallet där närmare tillsyn/visitation av hästarna utförs ska belysningsstyrkan vara så god att man kan upptäcka även t.ex. små sår och skador. I t.ex. en box kan det vara tillräckligt med en belysning som minst ger möjlighet till en mer översiktlig tillsyn av hästen. Vid behov; fråga om vilka rutiner som finns för att kunna göra tillsyn i en godtagbar belysning. Detta gäller t.ex. vid hållande av hästar i ligghallar utan fast monterad belysning.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på tillräcklig belysning. (AD, bilaga, punkt 3)

Häst 26. Kravet på ljusinsläpp är uppfyllt

Kontrollen bör omfatta:

- Att ljusinsläpp för dagsljus finns.

Vägledning

Det är inte reglerat hur mycket dagsljusinsläpp som behövs i ett stall och en av de faktorer som kan påverka detta är hur stor del av dagens ljusa timmar som hästen går ute. Se vidare under kontrollpunkten Häst 49. Om alla dagsljusinsläppen är igensatta är inte kravet uppfyllt. Alla hästar som hålls i stallet ska se dagsljus så att de kan uppfatta dygns- och årstidsvariationer. Det krävs inte att varje hästplats har ett eget ljusinsläpp, utan det räcker att dagsljuset når alla hästplatser.

Igensatta dagsljusinsläpp räknas ej som ljusinsläpp.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Djur får inte förvaras i ständigt mörker, men krav på naturligt ljus är inte tvärvillkor (AD, bilaga, punkt 11)

Häst 27. Buller i stallet har godtagbar nivå och frekvens

Kontrollen bör omfatta:

- Om det finns källor till buller.
- Att bullernivån inte påverkar hästarnas hälsa negativt.
- Bullernivån inte annat än tillfälligtvis överstiger 65 dBA vid mekaniskt buller.

Vägledning

Om det finns källor till mekaniskt buller, utför då mätning av ljudnivån. Är det den typen av mekaniskt buller som endast kommer att ske tillfälligtvis eller är det troligt att det är ett mer kontinuerligt förekommande buller.

Häst 28. Utfodrings- och vattensystem är utformade, dimensionerade och placerade så att hästarna har möjlighet att inta foder och vatten utan onödig risk för stress och skador

Kontrollen bör omfatta:

- Hästarna kan inta foder och vatten på ett sätt som inte är skadligt för dem.
- Alla hästar kan få sitt dagsbehov av foder och vatten utan risk för stress och skador.

Vägledning

När flera hästar samtidigt ska ha möjlighet att äta eller dricka, exempelvis i en hage, gruppbox eller dylikt, ska detta inte innebära en onödig risk att hästarna skadar eller stressar varandra. Konkurrens om tillgångarna innebär skaderisker, exempelvis skador orsakade av sparkar. Kontrollera om djurhållaren har tänkt över placeringen och utformningen av utfodringen för att undvika skador.

Hästarna ska ha möjlighet att äta och dricka i en ställning som varken på kort eller lång sikt kan innebära att det medför skador, stress, lidande, obehag etc.

Viktigt att känna till är att det är vanligt att olika typer av hö nät används. Används detta är det viktigt att kontrollera så att det inte medför en skaderisk att hästarna kan fastna i dem (exempelvis med hovar/skor, grimmor etc.), att hästarna äter lugnt ur dem samt att tänderna inte slits på ett onormalt sätt. Det är viktigt att hästarna erbjuds en så naturlig ät- och drickställning som möjligt.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Utformning, dimensionering och placering kan i vissa fall vara tvärvillkor. (AD, bilaga, punkt 17)

Häst 29. Hästarna ges foder av god kvalitet och med sådan sammansättning som tillgodoser hästens behov av sysselsättning och näring

Kontrollen bör omfatta:

- Hästarnas foderstat innehåller tillräckligt mycket grovfoder så att stereotypier och störningar i magtarmsystemet förebyggs.
- Hästarnas foderstat motsvarar över tid hästens energi- och näringsbehov.
- Hästarnas foder har godtagbar hygienisk kvalitet.

Vägledning

Titta på hästarna – ser de välmående ut? Har de normalt hull? Utför någon häst stereotypa beteenden? Det behöver inte betyda ett problem om någon enstaka häst utför stereotypa beteenden, då det är mycket svårt att få dem att sluta utföra dessa beteenden även om man har åtgärdat bristerna i miljön för hästen (exempelvis ger hästen fri tillgång på grovfoder). Fråga djurhållaren om eventuella hästar som utför

stereotypa beteenden, finns det en godtagbar anledning? Exempelvis att de uppstod tidigare i hästens liv.

Fråga djurhållaren angående utfodringsrutiner och val av fodermedel (inklusive mineralfoder). Är fodergivan anpassad efter den specifika hästens behov? Finns analys på grovfodret? Används analysen? Finns det foderstater för hästarna och i så fall – hur ser dessa ut?

Angående hygienisk kvalitet på fodret ska fodret exempelvis vara fritt från mögel och andra ämnen som kan riskera att skada eller göra hästarna sjuka. Dammar fodret? Luktas det friskt? Ser det bra ut?

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på fodrets sammansättning och kvalitet samt utfodringsintervall. (AD, bilaga, punkt 14 och 15)

Häst 30. Kraven på tillgång till vatten och vattnets kvalitet är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- Hästar som inte har fri tillgång till vatten har möjlighet att dricka sig otörstiga minst två gånger dagligen, jämnt fördelat över dygnet.
- Automatiserat vatten ska ha tillräckligt flöde.
- Vattnet är av god kvalitet.

Vägledning

Flödet i vattenkoppar bör kontrolleras. Är flödet tillräckligt till den aktuella hästen Det är flera aspekter som kan spela in i hur fort en häst dricker, bl.a. hästens storlek.? Den forskning som finns är gjord på travhästar där man sett att ett flöde på 6-8 liter/minut gör att hästarna dricker lika mycket som ut vattenhink.

Förutom att vattnet ska vara av god kvalitet från källan så spelar även vattenledningarna och själva koppen/kärlet roll för den hygieniska kvalitén.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på tillgång till tillräckligt med färskvatten av lämplig kvalitet och placering av vattningsutrustning. (AD, bilaga, punkt 16 och 17)

Häst 31. Stallutrymmen rengörs och utgödsas på ett sätt som ger en god hygien och god djurhälsa

Kontrollen bör omfatta:

- Utrymmen där hästarna hålls är rena samt är möjliga att rengöra och desinficera.

Vägledning

Fråga vilka rutiner som finns för rengöring av stallet. Bedöms den dagliga rengöringen av boxar, spiltor, ligghallar etc. som tillräcklig? Fungerar eventuella djupströbäddar? Är det så pass rent i stallet överlag så att det inte kan antas orsaka några hälsorisker för hästarna? Är ytor och konstruktion sådana att det är möjligt att både rengöra och desinficera dem?

Häst 32. Liggytor hålls rena och torra samt ger en god liggkomfort. Strö har god hygienisk kvalitet.

Kontrollen bör omfatta:

- Liggytor hålls rena och torra.
- Liggytor ger en god liggkomfort.
- Strö har god hygienisk kvalitet.

Vägledning

Är underlaget för hästen mjukt och ger sådant stöd och sådan komfort att det inte kan bedömas orsaka skador eller obehag för hästen? Kan hästen ligga ner utan att bli för fuktig i hårrem eller på hud? Är det möjligt för hästen att ligga ner utan att bli alltför förorenad av urin eller gödsel? Kontrollera att det strö som används är av godtagbar hygienisk kvalitet, t.ex. ska inte halm eller annat strö vara möjligt, eller på annat sätt vara skadligt för hästen.

Häst 34. Kraven kring hästarnas rastning och utevistelse är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

Att hästarna normalt sett dagligen får möjlighet att röra sig fritt i sina naturliga gångarter utomhus.

Att föl och unghästar upp till tolv månaders ålder rastas ihop med minst en annan häst.

Vägledning

Ytan som hästarna ska få röra sig fritt på ska vara tillräckligt stor för att tillåta att hästarna galopperar. Ytan ska vara tillräckligt stor för att de ska kunna få upp farten och för att bromsa utan uppenbar risk för skador. Underlaget på ytan ska dessutom vara säker för dem att röra sig på. Hur stor ytan minst behöver vara kommer därför att bero på vilken typ av häst det är, storlek, individens koordination, antalet hästar som hålls tillsammans m.m. Rastningen ska ske utomhus. Vid anläggningar, som var i drift före den 1 mars 2019, där det saknas möjlighet att anordna sådan rastning utomhus får rastning ske i ridhus eller liknande.

Häst 35. Kraven på betesmarker, rastgårdar, markytor, drivningsvägar och drivning, rörelsefrihet samt stängsel är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- Hobbling används inte.
- Betesmarker, rasthagar och drivningsvägar är fria från föremål och områden med uppenbar risk att skada hästarna.
- Marken där hästarna hålls är tillräckligt dränerad eller har naturligt motsvarande egenskaper.
- Stängsel är väl uppsatt och underhållet samt utformat så att risken att hästarna skadar sig på det minimeras.
- Att stängsel innehållande taggtråd inte används.

Vägledning

Finns det en uppenbar risk att hästarna kan skada sig på något/några föremål eller vid något område på den plats där de hålls eller drivs på – t.ex. halka, skrot, klipphällar, klippskrevor etc.?

Med tillräckligt dränerade menas att hästarna inte ska tvingas gå igenom eller under längre perioder stå eller befinna sig på ytor med sådant underlag (t.ex. lera) där det finns risk för att det kan bli hudskador eller hudsjukdomar. Det kan t.ex. vara godtagbart att det finns partier med lera i en hage, men det ska finnas områden där samtliga hästar kan uppehålla sig där marken är godtagbart torr. Det är t.ex. lämpligt att det vid, samt till och från eventuell utfodring- eller vattenplats, är sådant underlag som bedöms som tillräckligt dränerat eller hårdgjort.

Den stängseltyp som är uttryckligen förbjuden att använda till häst är stängsel som i någon form inkluderar taggtråd.

Fårstängsel eller olika former av elnät kan förekomma som är avsett för får. Det finns inget förbud mot dessa. Dock kan de medföra en skaderisk för hästar. Gör bedömningen om det är en skaderisk i det specifika fallet. Skaderisken kan bedömas olika beroende på vad det är för typ av hästar som hålls i hagen. Om hästarna är skodda eller inte kan också påverka bedömningen, det kan vara lättare att fastna i nätet om hästarna har skor.

Trådar ska vara väl sträckta oavsett stängseltyp.

Att ha elen avstängd i ett elstängsel kan vara förknippat med en förhöjd skaderisk.

Med hobbling avses att begränsa hästens rörelsefrihet genom att binda ihop hästens ben, eller att på bete eller motsvarande

1. binda ihop flera hästar med varandra,
2. fästa en tyngd eller annat hindrande föremål, som inte kan betraktas som uppbindning, vid hästen, eller
3. binda ihop andra delar av hästen för att minska dess möjlighet att förflytta sig.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på att djur som inte förvaras i byggnader ska ges skydd mot hälsorisker.
(AD, bilaga, punkt 12)

Häst 36. Krav för hållande av utegångsdjur är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- Djur som hålls ute mer än 16 timmar per dygn under den kalla årstiden har tillgång till ligghall under hela tiden som de går ute.
- Ligghallen är korrekt utformad och placerad, vilket bl.a. innebär att;
  - hästarna får skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats
  - samtliga hästar i en grupp samtidigt kan ha tillgång till utrymmet
  - att hästarna inte undviker att använda ligghallen

Vägledning

De ytor inne i ligghallen som inte utgörs av torr och ren ligg yta (t.ex. blöt av nederbörd, upptrampad eller blöt yta etc.) räknas bort från ligghallens totala area vid beräkning av ligg yta. Faktorer som t.ex. hur stora öppningar det är in till ligghallen samt var de är placerade kan påverka i vilken grad samtliga hästar i en

grupp samtidigt har tillgång till ligghallen eller inte. Andra faktorer som kan påverka detta är t.ex. flocksammansättning och enstaka individers egenheter.

Faktorer som kan påverka om hästarna undviker ligghallen eller inte kan t.ex. vara placering i förhållande till omgivande faktorer, ljusinsläpp samt möjligheter till uppsikt och flykt.

För hästar som går ute mer än 16 timmar per dygn gäller att de ska ha tillgång till ligghall under hela tiden de vistas utomhus.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på att djur som inte förvaras i byggnader ska ges skydd mot hälsorisker. (AD, bilaga, punkt 12)

Häst 37. Hormoner och andra ämnen används endast på tillåtet sätt

Kontrollen bör omfatta:

- Att läkemedel används i enlighet med lagstiftningen.
- Passet är ifyllt korrekt med vilka läkemedel som har använts.

Vägledning

Kontrollera att läkemedel används i enlighet med lagstiftningen.

Kontrollera att passet fylls i korrekt. Kontrollera om läkemedel som finns på 6 månaders lista har använts, har dessa i så fall noterats i hästpasset? Har det använts läkemedel som tagit ur hästen ur livsmedelskedjan? Finns det noterat i hästpasset?

Hormoner och vissa andra läkemedel får inte ges till djur. Det finns dock undantag från förbudet och en del hormoner får användas vid behandling av fertilitetstörningar samt exempelvis vid brunstsynchronisering.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Användning av vissa ämnen är tvärvillkor. (AD, Bilagan punkt 18)

Häst 38. Operativa ingrepp utförs på ett djurskyddsmässigt acceptabelt sätt

Kontrollen bör omfatta:

- Att kraven kring operativa ingrepp följs.

- Endast behörig personal utför operativa ingrepp.

Vägledning

Operativa ingrepp ska som grundregel utföras av veterinär. Undantag finns för chipmärkning som även får utföras av annan person som har genomgått av Jordbruksverket godkänd utbildning.

Djurhälsopersonal får göra de ingrepp som de har formell och reell kompetens för. Det innebär i praktiken att en veterinär har formell kompetens att göra ”allt” (men inte alltid den reella kompetensen). För övrig djurhälsopersonal – framför allt hovslagare och djursjukskötare gäller att de har den formella kompetensen att göra det som ingår i utbildningen. Dessutom får en veterinär delegera uppgifter till annan djurhälsopersonal som de inte har formell kompetens för, men reell kompetens för.

I en godkänd hovslagares utbildning ingår inte att öppna hovbölder, så de får inte öppna en på eget bevåg (se dock nedan), men alltså efter veterinärs delegering. Observera att det krävs ett delegeringsbeslut, vilket medför en del administration. Det är dock skillnad på godkända och icke-godkända hovslagare. En veterinär kan inte delegera till en icke-godkänd hovslagare. Observera även att bara operativa ingrepp som är av enklare karaktär får delegeras och att de endast får utföras om en veterinär befinner sig på platsen och kan agera om komplikationer uppstår.

Att öppna en hov böld skulle däremot i vissa fall kunna vara ok för både en godkänd hovslagare utan delegering och en icke-godkänd hovslagare i de fall djuret lider och det görs i syfte att lindra djurets lidande i väntan på veterinär. I så fall sker det med stöd av 4 kap 3 § andra stycket i djurskyddslagen.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på att endast behörig personal utför operativa ingrepp. (AD, Bilagan punkt 19)

Häst 39. Kraven på att avel och fölning inte innebär förlossningssvårigheter eller annat lidande följs

Kontrollen bör omfatta:

- Avel inte utförs med sådan inriktning att den kan medföra lidande för föräldradjuret eller avkomman.

Vägledning

Kontrollera att inga hästar är betäckta för unga. Vad som är för unga finns inte angivet i lagstiftningen. Dock är djuret för ungt om förlossningssvårigheter kan förväntas. Kontrollera att hästar som förväntas ha förlossningsskador inte betäcks.

Kontrollera att man inte kan förvänta sig att avkomman får sådana egenskaper som kan medföra lidande.

I kontrollpunkten ingår tvärvillkor.

– Krav på att avel inte får orsaka lidande eller skada. (AD, Bilagan punkt 20 & 21)

Häst 40. Kraven kring utrymmen för fölning är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- Att boxar som används för fölning uppfyller mått kraven.
- Om fölning sker på annan plats än box ska stoet ha möjlighet att gå undan vid fölning.

Vägledning

Kontrollera att boxar som används för fölning är tillräckligt stora.

Om fölning sker t.ex. på bete ska hagen vara så stor och utformad så att stoet har möjlighet att gå undan från de andra hästarna.

Häst 41. Kraven kring avvänjning av föl är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- Att fölen avvänjs på ett sätt som tar hänsyn till fölens fysiska och psykiska hälsa.
- Att fölet går ihop med minst en annan häst i samband med avvänjning.

Vägledning

Fråga djurhållaren angående rutiner kring hur de gör vid avvänjning av fölen. Be dem motivera hur och på vilket sätt de anser att de uppfyller att de vid avvänjningen tar hänsyn till ett specifikt föl fysiska och psykiska hälsa.

Det finns flera olika metoder av avvänjning som kan användas, till exempel naturlig avvänjning, successiv avvänjning eller avvänjning med föl grupp. Det pågår hela tiden forskning på detta område och det är därför svårt att ange rekommenderade metoder.

Häst 42. Finns eller söks tillstånd enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen

Kontrollen bör omfatta:

- Antalet djur som hålls samt om det krävs tillstånd när det gäller uppfödning, upplåtande, försäljning, förvaring eller utfodring av djur.
- Om det redan finns ett tillstånd, kontrollera giltighetstiden, att tillståndet täcker in hela den befintliga verksamheten och djurantalet samt att eventuella villkor ställda i tillståndet är uppfyllda.

Vägledning

Kontrollera om tillstånd behövs. Om tillstånd inte behövs – ange ”ej aktuellt” i checklistan.

Häst 43. Vid avlivning av häst görs detta av en person med tillräckliga kunskaper och på ett sätt som är i enlighet med regelverket

Kontrollen bör omfatta:

- Att hästar slaktas eller avlivas i enlighet med bestämmelserna.

Vägledning

Fråga djurhållaren vem som avlivar eller slaktar hästar när detta är aktuellt, alternativt i fall det finns någon plan för detta när det blir aktuellt.

I de fall djurhållaren gör detta i egen regi – följs bestämmelserna som finns för avlivning och eller slakt?

Personer som hanterar hästar i samband med slakt för privat konsumtion i hemmet eller annan avlivning ska ha goda kunskaper om djurskydd och tillräcklig kunskap för att följa bestämmelserna om slakt och avlivning. De ska även ha kunskaper och färdigheter i praktisk djurhantering. Personen som bedövar hästar inför slakt för privat konsumtion i hemmet eller på annat sätt avlivar hästar ska vara väl förtrogen med den bedövnings- respektive avlivningsmetod som ska användas.

Häst 44. Kraven som gäller för injektioner är uppfyllda

Kontrollen bör omfatta:

- Djurägare ger endast injektioner för uppföljande behandling enligt veterinärens anvisningar.

Vägledning

Vaccination ska alltid utföras av veterinär.

Djurhållare får endast ge injektioner som uppföljande behandling och då efter att veterinär har föreskrivit detta, exempelvis antibiotika.

Häst 45. Stämmer det att inga övriga brister upptäcktes vid kontrollen

Kontrollen bör omfatta:

- Om det upptäcktes några övriga brister i hästhållningen som inte finns upptagna specifikt i checklistan.

Vägledning

På denna kontrollpunkt kan du ange om det finns några övriga brister som inte har tagits upp i någon annan punkt på checklistan – ange i så fall vad.

Om det inte har funnits några övriga brister vid kontrollen – ange ett ”ja” i checklistan.

Häst 46. Stallet är förprovat och godkänt vid slutbesiktning alternativt godkänt vid provning i efterhand

Kontrollen bör omfatta:

- Om stallet omfattas av kravet på förprovning.
- Om så är fallet – ska stallet ha godkänts vid förprovning och slutbesiktning alternativt vid en provning i efterhand.

Vägledning

Om stallet inte omfattas av förprovningsplikt så fyll i ”ej aktuellt” i checklistan.

Om stallet omfattas av förprovningsplikt och är godkänt vid förprovning och vid slutbesiktning eller vid provning i efterhand – fyll i ”ja” i checklistan.

Häst 47. Hästarna hålls så att de utan svårighet kan upprätthålla sin värmebalans

Kontrollen bör omfatta:

- Att hästarna utan svårighet kan upprätthålla sin värmebalans.

Vägledning

Hästarna ska, oberoende av om de hålls i tempererat stall, väderskyddande stall eller utomhus, t.ex. på bete eller i rasthage, hållas på ett sådant sätt att de utan svårighet kan upprätthålla sin värmebalans. Hästen ska vare sig bli nedkyld eller för varm. Tecken på att hästen är nedkyld kan t.ex. vara att den skakar eller rör sig stelt p.g.a. att den spänner sig. När hästarna hålls i stall kan t.ex. höga lufthastigheter som hästarna inte kan komma undan från, utgöra en risk för nedkylande drag. Tecken på att hästen är för varm kan t.ex. vara att den svettas eller flåsar även vid vila. Har hästen täcke – känn efter under täcket eller ta av hästen täcket och kontrollera.

Det är givetvis helt okej att hästen blir svettig vid träning. Denna kontrollpunkt syftar främst till den tiden då hästen inte tränas. Det kan även ses som godtagbart att vissa individer svettas under extremt varma dagar (trots t.ex. tillgång till skugga och andra möjliga åtgärder har vidtagits).

Hästar ska ges möjlighet att hålla en så jämn kroppstemperatur som möjligt utan att vara för varma eller för kalla. Hästarna ska ges möjlighet att åtgärda sin värmebalans om de tillfälligt har blivit för varma eller för kalla.

Häst 48. Hästarna har tillgång till tillräckligt med dagsljus för att kunna upprätthålla en normal dygnsrytm och sina fysiologiska årstidsmässiga variationer

Detta bör kontrolleras:

- Att hästarna har tillgång till tillräckligt mycket dagsljus.

Vägledning

Hästarna har daglig tillgång till dagsljus genom utevistelse eller genom fönster i stallet. Dagsljuset ska vara en källa till en normal dygnsuppfattning hos hästen. Dagsljuset ska även vara en källa till att hästen uppfattar årstidsmässiga variationer i dygnets längd. Hur mycket dagsljusinsläpp som behövs i ett stall beror därför på hur stor del av dygnet och vilken tid på dygnet som hästen går ute.

Häst 49. Hästarnas känselhår avlägsnas bara om det behövs för att undvika lidande för hästen

Kontrollen bör omfatta:

- Att hästarnas känselhår inte har avlägsnats.
- Om känselhår har avlägsnats har detta gjorts av godtagbara skäl, dvs. för att motverka lidande för hästen.

Vägledning

Om hästarnas känselhår har avlägsnats; har det i sådana fall utförts med godtagbara skäl? Exempel på sådana skäl kan vara inåtväxande hårstrån som t.ex. växer in mot ögonen eller hår som kan orsaka hästen obehag i kombination med utrustningen, dock ska detta kunna motiveras väl. Om känselhår har avlägsnats på grund av utrustning kontrollera varför just den typen av utrustning behöver användas. Går det inte att använda något annat?

Häst 50. Hästarna skyddas från allvarliga insektsangrepp

Kontrollen bör omfatta:

- Att hästarna skyddas mot allvarliga insektsangrepp.

Vägledning

Fråga djurhållaren angående rutiner för att motverka insektsangrepp. Finns det tecken som tyder på att hästarna har utsatts för allvarligare insektsangrepp, t.ex. svullnader, bulor, sår, klåda, avskavd man eller svans etc.? Vilka åtgärder har djurhållaren vidtagit?

Häst 51. Hästar hålls inte för uppstallning i spiltor som är byggda efter 1 mars 2019

Kontrollen bör omfatta:

- Att inte hästar hålls i spiltor för uppstallning som är byggda efter 1 mars 2019.